ב"ה

איך נוצר גיבור?

ספר הזוהר, רש"י והרבי מליובאוויטש
מנתחים את חייהם של שלשה מגדולי ישראל,
ומסבירים מה בפועלם הפך אותם
לענקי האומה.

תובנות לחיים

טעימה מתורתו של הרבי

פרשת ויצא

THE SHLUCHIM OFFICE

פרשת ויצא

לתרומות והקדשות, צרו קשר: jewishinsights@shluchim.org

©

Published and Copyright 2021 by

Shluchim Office International

816 Eastern Parkway, Brooklyn, NY 11213

718.221.0500

5782 - 2021

נוסד בימי השבעה לזכרון ולע"נ הרב גבריאל נח וזוגתו רבקה הי"ד הולצברג
שלוחי הרבי במומבאי, הודו

א. ה'הוד' האבוד

מקור 1 ספר בראשית, פרק כ"ח, פסוק י'

וַיֵּצֵא יַעֲקֹב מִבְּאֵר שָׁבַע וַיֵּלֶךְ חָרָנָה.

מקור 2 מדרש רבה על הפסוק [בתרגום מארמית]

וַיֵּצֵא: וְכִי לֹא יָצָא מִשָּׁם אֶלָּא הוּא? וַהֲרֵי כַּמָּה חֲמָרִים וְכַמָּה גַּמָּלִים יָצְאוּ! וְאַתָּה אוֹמֵר: וַיֵּצֵא יַעֲקֹב?... רַבִּי עֲזַרְיָה בְּשֵׁם רַבִּי יְהוּדָה בַּר סִימוֹן אָמַר: בִּזְמַן שֶׁהַצַּדִּיק בָּעִיר הוּא זִיוָהּ הוּא הֲדָרָהּ. יָצָא מִשָּׁם - פָּנָה זִיוָהּ פָּנָה הֲדָרָהּ.

<< הרבי

יצחק ורבקה אינם נחשבים?

"ויצא יעקב גו'": כותב רש"י "לא היה צריך לכתוב אלא וילך יעקב חרנה, ולמה הזכיר יציאתו? אלא מגיד שיציאת צדיק מן המקום עושה רושם, שבזמן שהצדיק בעיר הוא הודה הוא זיוה הוא הדרה, יצא משם, פנה הודה פנה זיוה פנה הדרה. וכן ותצא[1] מן המקום האמור בנעמי ורות".

וצריך להבין - קושיא ששואלים גם כל המפרשים שראיתי - כיצד שייך לומר שעל ידי יציאת יעקב מבאר שבע "פנה הודה פנה זיוה פנה הדרה", בה בשעה שיצחק ורבקה (הוריו ומחנכיו כו' של יעקב) נמצאים בעיר?!

1) רות א. ז.

מקור 3 מדרש רבה על הפסוק [בתרגום מארמית]

נִיחָא שָׁם (במגילת רות) לֹא הָיְתָה שָׁם אֶלָּא אוֹתָהּ הַצַּדֶּקֶת בִּלְבַד, אֲבָל כָּאן הָיוּ יִצְחָק וְרִבְקָה? רַבִּי עֲזַרְיָה בְּשֵׁם רַבִּי סִימוֹן אָמַר: לֹא דוֹמָה זְכוּתוֹ שֶׁל צַדִּיק אֶחָד לִזְכוּת שֶׁל שְׁנֵי צַדִּיקִים.

>> הרבי

ואף שהמפרשים מביאים את התירוץ שבמדרש: "ניחא דתמן (ברות) לא היתה שם אלא אותה הצדקת בלבד, אלא הכא דהוי יצחק ורבקה"[2], ומתרץ, "לא דומה זכותו של צדיק אחד לזכותו של שני צדיקים"[3] - הרי: לשון רש"י הוא "פנה הודה פנה זיוה פנה הדרה", היינו, לא רק כמו שכתוב בתחלת פירושו "שיציאת צדיק מן המקום עושה רושם", מכיון שיצא צדיק אחד, אלא יתירה מזה, "פנה הודה פנה זיוה פנה הדרה", שנסתלק לגמרי?!

2) וברות רבה: כרם הכא לא הוה יצחק תמן (בתמי').

3) ובנדו"ד – שאינו דומה זכותם של שני צדיקים (יצחק ורבקה) לזכותם של ג' צדיקים (גם יעקב).

ב. צעיר ומעורב

>> הרבי

יצחק, רבקה והקהילה המקומית

והביאור הוא:

בהמשך הכתובים דענין זה - שהבן חמש ממתין עד לסיום הענין - נאמר הלשון "אלקי יצחק"[4], ומפרש רש"י: "אף על פי שלא מצינו במקרא שייחד הקב"ה שמו על הצדיקים בחייהם לכתוב אלקי פלוני . . כאן ייחד שמו על יצחק, לפי שכהו עיניו וכלוא בבית, והרי הוא כמת, ויצר הרע פסק ממנו".

מי נכח ברחובות

ומכיון שכן, שוב לא קשה להבן-חמש היתכן שיציאת יעקב מן העיר גרמה ש"פנה הודה כו'", כשנשאר שם יצחק - שהרי, לאחרי שיצחק "כלוא בבית", אינו בא במגע עם אנשי העיר שיוכל להקרין עליהם מאורו וזיוו כו', וגם לא ניתוסף כבוד על ידי ישיבתו בעיר, מכיון שלא רואים אותו להלך בחוצות העיר.

בנוגע לרבקה - הרי, נוסף לכללות הענין ד"כל כבודה בת מלך פנימה"[5], היתה צריכה להמצא במשך כל הזמן במחיצתו של יצחק, דמכיון ש"כהו עיניו", לא היה יכול להסתדר לבד, אלא הוצרך שמישהו יהיה במחיצתו על כל צעד ושעל, וזאת - עשתה רבקה[6], כחלק מתפקידה כאשה כשרה כו'.

ונמצא, שהיחידי מבין שלשת הצדיקים (יצחק רבקה ויעקב) שהיה מתהלך גם בעיר (לאחרי שכהו עיניו של יצחק) - הוא יעקב, שבלכתו מבית אביו ללמוד תורה בבית מדרשם של שם ועבר (וכן מבית המדרש לבית אביו כו'), הוצרך לעבור בתוך העיר, ובמילא, היה בא במגע עם אנשי העיר, ופעל עליהם כו', עד כדי כך, ש"הוא הודה הוא זיוה הוא הדרה", הוא (יעקב) בלבד, ולכן, כש"יצא משם" - "פנה הודה פנה זיוה פנה הדרה", "פנה" דייקא, שנסתלק לגמרי.

משיחת שבת פרשת ויצא, ז' כסלו, ה'תשמ"ח. רשימת השומעים בלתי מוגה.
תורת מנחם ה'תשמ"ח ח"א ע' 559.

---

4) פרשתנו כח, יג.
5) תהלים מה, יד. הובא ברמב"ם הל' אישות פי"ג סהי"א.
6) שהרי לא מצינו שהי' ליצחק עבד כמו אליעזר, "זקן ביתו המושל בכל אשר לו" (חיי שרה, כד, ב). ובמילא תפקיד חשוב כזה – לטפל ביצחק באופן אישי – לא הי' יכול להנתן לעבד סתם, ולכן, מסתבר בפשטות שעשתה זאת רבקה.

ג. החפיפה בין נח לאברהם

מקור 4 ספר בראשית, פרק ו', פסוק ט'

אֵלֶּה תוֹלְדֹת נֹחַ נֹחַ אִישׁ צַדִּיק תָּמִים הָיָה בְּדֹרֹתָיו אֶת־הָאֱלֹקִים הִתְהַלֶּךְ־נֹחַ:

מקור 5 זח"א ס, א (תוספתא) על הפסוק

תָּמִים הָיָה בְּדוֹרוֹתָיו: אֲבָל בַּדּוֹרוֹת הַמְּאוּחָרִים אֵינוֹ נֶחֱשָׁב לִכְלוּם. כְּמוֹ דּוֹרוֹ שֶׁל אַבְרָהָם, דּוֹרוֹ שֶׁל מֹשֶׁה וְדוֹרוֹ שֶׁל דָּוִד.

מקור 6 רש"י על הפסוק

בדורותיו: לְפִי דוֹרוֹ הָיָה צַדִּיק וְאִלּוּ הָיָה בְּדוֹרוֹ שֶׁל אַבְרָהָם לֹא הָיָה נֶחְשָׁב לִכְלוּם.

מקור 7 ניצוצי זוהר, פרשת נח [הערה 13]

וּקְצָת צָרִיךְ עִיּוּן, מָה שֶׁנָּקְטוּ אִלְמָלֵי הָיָה בְּדוֹרוֹ שֶׁל אַבְרָהָם, הֲרֵי בֶּאֱמֶת הָיָה בְּדוֹרוֹ - שֶׁנֹּחַ מֵת בִּשְׁנַת נ"ח לְחַיֵּי אַבְרָהָם.

מקור 8 רבינו האבן עזרא על הפסוק

הוּא חַי עַד שֶׁהָיָה אַבְרָהָם בֶּן נ"ח שָׁנָה וְהַסִּימָן הוּא: וְאַבְרָהָם אָבִינוּ בֶּן נ"חַ כַּאֲשֶׁר מֵת נֹחַ.

ועל פי זה מובן, שלפני שהיה ה"להודיע טבעך בעולם", העולם לא ידע מהגדלות של אברהם, ובאותו זמן ידעו שה"איש צדיק תמים" הוא - נח, ובמילא אי אפשר לומר שבאותו מעמד ומצב (לפני שטבעו של אברהם נודע בעולם), נח "לא היה נחשב לכלום".

רק לאחר שהיה ה"להודיע טבעך בעולם", כשהתפרסם בעולם הגדולה של אברהם, אז אפשר לומר שלגבי הדרגה של אברהם, נח "לא היה נחשב לכלום",

וכיון שה"להודיע טבעך בעולם" קרה רק כשהתרחש "לך לך מארצך וממולדתך וגו'" שזה קרה כשאברהם היה בן שבעים וחמש שנה, (כמו שכתוב "ואברהם בן חמש שנים ושבעים שנה בצאתו מחרן"), מובן מה שרש"י אומר ש"אילו הי' בדורו של אברהם לא היה נחשב לכלום", כי ה"להודיע טבעך בעולם" היה כמה וכמה שנים לאחרי מיתת נח. כיון שאברהם היה בן חמישים ושמונה במות נוח, וה"להודיע טבעך בעולם" היה כשהוא היה בן שבעים וחמש שנה.

ובפרט על פי המבואר בחסידות בכמה מקומות, שעבודת אברהם בהיותו בחרן "ואת הנפש אשר עשו בחרן" לא היה לה קיום והמשך, ועיקר עבודת אברהם העבודה שהיה לה קיום והמשך, היא העבודה שהוא עשה לאחר שהוא נהיה בן שבעים וחמש שנה, שמזה מובן, שרק אז התחיל "דור אברהם".

ועל פי זה מובן מה שכתוב בזהר, שאילו נח היה ב"דור אברהם" כשהוא היה בן שבעים וחמש שנה, הוא "אינו נחשב לכלום".

משיחת מוצאי שבת קודש פרשת נח, ה'תשמ"א, הנחת השומעים בלתי מוגה

שיחות קודש, תשמ"א, חלק א', עמוד 309

ד. מחילה או שינוי?

מקור 9 תלמוד בבלי, מסכת סוכה, דף מ"ה עמוד ב'

וְאָמַר חִזְקִיָּה אָמַר רַבִּי יִרְמְיָה מִשּׁוּם רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן יוֹחַי: יָכוֹל אֲנִי לִפְטוֹר אֶת כָּל הָעוֹלָם כּוּלּוֹ מִן הַדִּין.

>> הרבי

רבי שמעון בר יוחי אמר וגילה: "יכולני לפטור את כל העולם מן הדין". והנה, באם הציבור נשאר בקלקולו חס ושלום לאחר שרבי שמעון פוטר אותו מן הדין, רבי שמעון בר יוחי לא עושה להם טובה בכך...

אדמו"ר הזקן מבאר בתניא, וכפי שגם כתוב בספרי מוסר, שמכיון שהעונש הוא על פי תורת חסד, מובן מאליו שעל ידי העונש מרוויחים הרבה יותר.

אדמו"ר הזקן באגרת הקודש ממשיל את המושג של עונש, לבן מלך שהתלכלך, והמלך רוצה לשטוף אותו ולנקות אותו, כדי שהוא יוכל לחזור ולהיות יחד עם המלך.

בשביל לנקות את הלכלוך, לעתים מספיק מים קרים, לעתים מים חמים, ולפעמים צריך שטיפה במים יותר חמים... שבאותו רגע זה נראה כמו עונש, אך מובן בפשטות שהשכר שמגיע על ידי זה, הוא נעלה הרבה יותר. שהנסיך יכול לחזור להיות עם המלך באופן טהור וקדוש.

נשאלת השאלה: מכיון שרבי שמעון בר יוחי אומר שהוא יכול למנוע את העונש, אז בעצם הוא גם מונע גם את מה שמרוויחים על ידי העונש - (הנקיון של הלכלוך, והאפשרות של איחוד עם הקב"ה). ובאם כן, במה מתבטאת הטובה שעושה רבי שמעון?

והביאור הוא: בשעה שרבי שמעון בר יוחי אומר שהוא יכול לפעול דבר גדול - לפטור את העולם ממדת הדין, מובן שהנקיון שנפעל על ידי מדת הדין, יפעל בצורה אחרת שלא על ידי עונש ולא על ידי יסורים (כפי שאומרים בתפילה בכל יום), אלא באופן שרבי שמעון בר יוחי עושה זאת...

רבי שמעון בר יוחי פתח את מעיינות תהום רבה, וארובות השמים נפתחו, עד שרזי תורה נשפכו כמו גשם שנשפך מהשמים וממעיינות התהום, וזה פעל גם על התינוקות מהרחוב שגם הם ילמדו...

ועל ידי הזכות שלו, התורה שלו, ההנהגה שלו, וההשפעה שלו, הוא בדרך ממילא משנה את ההנהגה של הציבור מכאן ולהבא.

משיחת ל"ג בעומר ה'תש"מ, רשימת השומעים בלתי מוגה

שיחות קודש ה'תש"מ, חלק ג' עמוד 35